

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Республіка Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

10 квітня 2018 року

**Харків
2018**

СЕКЦІЯ VIII СТУДЕНТСЬКІ СТУДІЇ

Алла БАЛАЦИНОВА, Катерина ЗЕЛЕНСЬКА

СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК ТЕСТОЛОГІЇ ЯК НАУКИ

У тезах розкрито віхи становлення й розвитку тестології у світовій і вітчизняній теорії та практиці. Простежено розвиток ідеї використання тестів для вимірювання рівня навчальних досягнень учнів і студентів. Визначено чинники, що гальмували процес запровадження тестів у практику вітчизняного шкільництва.

Ключові слова: *тестологія, розвиток, педагогічне тестування.*

The stages of formation and development of testology in the world and national theory and practice have been revealed in the paper. The development of the idea of using tests for assessment of the level of students' educational achievements has been characterized. The factors that slowed the process of introducing tests into practice of national schooling have been determined.

Key words: *testology, development, pedagogical testing.*

Використання тестів у навчальному процесі надійно увійшло у світову педагогічну практику. В Україні цей процес також набуває сили: розвиваються уявлення про природу та педагогічні можливості тестів, їх форми, методи обробки результатів тестування та їх інтерпретації. Міністерство освіти і науки України щорічно затверджує орієнтовні вимоги до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти та порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Пошук досконалих методів вимірювання навчальних досягнень суб'єктів навчання на сучасному етапі актуалізує звернення до витоків становлення й розвитку тестології – науки про тести.

Витоки тестології сягають корінням кінця XIX століття, коли психологи почали досліджувати індивідуальні відмінності фізичних, фізіологічних і психічних особливостей людини. Одним із перших, хто почав використовувати тестові технології для вимірювання індивідуальних особливостей, став англійський біолог Ф. Гальтон. Досліджуючи питання спадковості, він розробив низку методик для визначення зорової й слухової чутливості людини, а також її м'язової сили, швидкості реакції тощо. Щоб зібрати якомога більше емпіричних даних, Ф. Гальтон відвідував заклади освіти з метою проведення вимірювань антропометричних характеристик учнів. У 1884 році учений організував роботу антропометричної лабораторії на Всесвітній виставці в Лондоні, де кожен бажаючий за невелику платню міг виміряти свої фізичні можливості за 17-ма показниками: зріст, вага, сила кисті, сила удару, розрізнення кольору, гострота зору тощо. Таким чином вдалося зібрати й систематизувати дані про індивідуальні особливості простих психофізичних функцій [3].

Зауважимо, що вагомим внеском Ф. Гальтона в розвиток тестології стало розроблення і використання методів математичної статистики для обробки отриманих даних. Учений запропонував методику порівняння двох рядів змінних, увівши для оцінки цього співвідношення особливу величину – коефіцієнт кореляції.

Наступний етап у розвитку тестології як науки пов'язаний з діяльністю французького психолога А. Біне (1857–1911). Учений розробив оригінальні методики вимірювання інтелекту. Критично сприйнявши досягнення своїх попередників Ф. Гальтона і Дж. Кеттелла (А. Біне насамперед не влаштовували спроби оцінити рівень інтелекту особистості через вимірювання елементарних психічних процесів), А. Біне запропонував способи вимірювання складних інтелектуальних функцій. Робота в Комісії з вивчення методів навчання розумово відсталих дітей дала йому можливість реалізувати свої ідеї на практиці. Спільно з Т. Симоном А. Біне підготував тестові завдання, які були спрямовані на те, щоб диференціювати дітей на здібних до навчання, але ледачих, і розумово відсталих. Шкала Біне-Симона (шкала 1905 р.) охоплювала 30 завдань, які розташовувалися за принципом «від простого до складного». Тести були розраховані на оцінку здатності до судження, розуміння і міркування, які, на думку А. Біне, є основними компонентами інтелекту [2].

Зазначимо, що в 1908 р. дослідниками було запропоновано новий, доопрацьований варіант шкали, який мав на меті не тільки диференціювати дітей на «нормальних» і «розумово відсталих», але й ранжувати «нормальних» дітей за 55-ма віковими рівнями інтелектуального розвитку. Третій варіант шкали Біне-Симона (1911 р.) містив незначні зміни в запропонованих завданнях, а також розширення вікових меж шкали до 15 років. Утім найголовнішим досягненням цього варіанту стала спроба його стандартизувати і визначити валідність. Це зумовило появу в США різних варіантів тестів Біне-Симона. Одним із найбільш вдалих варіантів став тест, розроблений Л. Терменом. У ньому вперше було використано коефіцієнт інтелекту – показник розумового розвитку (IQ). Показово, що на момент появи тест як інструмент вимірювання використовувався тільки в межах експерименту, був призначений виключно для індивідуального вимірювання. Групові ж тести вперше стали запроваджуватися у США, починаючи з 1917 року, коли країна вступила в Першу світову війну і виникла необхідність швидкого визначення інтелектуального рівня призовників. З цією метою стали використовувати тести інтелекту А. Отіса, які включали два види тестів: «альфа» – вербальний тест для англomовних і «бета» – невербальний, розрахований на неписьменних і новобранців іноземного походження [3].

Підкреслимо, що саме на початку XX століття виникає ідея використання тестування і для вимірювання рівня навчальних досягнень. Зокрема, американський психолог В. Макколл запропонував розділити тести на психологічні (визначення рівня розумового розвитку) і педагогічні (вимірювання успішності учнів із предметів за певний період навчання). Метою педагогічного тестування, на переконання В. Макколла, мало стати виокремлення й об'єднання учнів за близькими показниками рівня навчальних досягнень. Проте засновником

педагогічних вимірювань вважається американський психолог Е. Торндайк, який створив перший педагогічний тест.

Зауважимо, що перші тести навчальних досягнень являли собою тести на розв'язання арифметичних задач, правопис, оцінку почерку, міркування. У 1904 році Е. Торндайк у роботі «Вступ до теорії психології та соціальних вимірювань» узагальнив власні напрацювання щодо використання тестових методів у педагогіці. У 1915 р. американець Р. Йеркс запропонував нову систему підрахунку результатів тестування – бальну (за правильно виконане завдання виконавець тесту отримував певну кількість балів) замість вікових часток, які використовував А. Біне. Отримана кількість балів переводилася в коефіцієнт обдарованості або успішності відповідно до розроблених стандартів [2].

Починаючи з 20-х років ХХ століття, тестування виходить за межі наукового експерименту і перетворюється на масове явище. Для систематизації напрацювань із розробки та використання тестів створюються спеціальні організації і служби державного рівня. У 1926 р. Рада коледжів (США) схвалила тест SAT і затвердила перелік завдань для професійної оцінки діяльності педагогів. У 1947 р. у США створюється Служба тестування в освіті (Educational Testing Service), яка є науково-дослідним центром і організацією, що контролює проведення тестування на всіх рівнях освіти в країні. До 1961 року тільки в США було створено 2126 стандартизованих тестів [2].

Інтеграційні процеси сучасної цивілізації дали поштовх до розвитку нових напрямів педагогічного тестування. Виникла ідея проведення міжнародного порівняльного дослідження з метою оцінки якості освіти в різних країнах світу. Проведення міжнародних досліджень надає можливість всебічно оцінити ефективність національних освітніх систем, порівняти підготовку учнів згідно з міжнародними стандартами.

Виникнення тестології як науки у вітчизняному освітньому просторі бере початок із 20-х років ХХ століття. Зокрема, під керівництвом П. Блонського в педагогічному кабінеті Академії комуністичного виховання здійснювалася перевірка шкали Біне-Симона, укладання шкільних тестів і розроблення стандартів. Проте в середині 30-х років розвиток тестології призупиняється. Постановою ЦК ВКП(б) «Про педологічні перекирчування в системі Наркомосу» (1936 р.) було заборонено використання тестів у педагогічній практиці радянської школи. Тестологія як наука припиняє своє існування. Тільки в 60-ті роки ХХ століття у вітчизняній дидактиці стали звертатися до розроблення тестів, що обумовлювалося впровадженням програмованого навчання [3].

У 70-х роках ХХ століття з'явилася низка розробок, в яких висвітлювався досвід і проблеми масових процедур контролю знань учнів і студентів за допомогою спеціально розроблених контрольних робіт, що мали ознаки класичного тестування. Їх авторами були С. Архангельський, В. Аванесов, Л. Болотник, Ю. Бєлий, Г. Батуріна, В. Беспалько, М. Бернштейн, Б. Володін, Л. Ітельсон, Є. Кульянов, Р. Касимов, В. Копилов, В. Короза, В. Мельникова, В. Мезинцев, В. Огорєлков, Н. Тализіна. Водночас побачили світ наукові розвідки, присвячені математичним проблемам педагогічних вимірів. У них розглядалися питання розроблення шкал вимірювання результатів контрольних робіт,

математичних моделей оброблення інформації у педагогічних дослідженнях, зокрема із використанням ЕОМ, а також питання статистики. Набули поширення збірники завдань і вправ, призначені для використання їх машинами типу «репетитор», контрольні завдання-тести, призначені для використання машинами типу «екзаменатор». Були розроблені тестові завдання, що перевірялись за допомогою перфокарт.

Однак використання тестів багатьма не підтримувалося. Полеміка про правильність упровадження тестів періодично велася до середини 70-х років і майже повністю була припинена до початку 80-х років XX століття.

Список використаних джерел

1. Берещук М. Я., Бархаєв Ю. П., Стадник Г. В. Тестовий контроль і рейтинг в освіті. Харків : ХНАМГ, 2006. 106 с.
2. Кадневский В., Могиль О., Ширшева Т. Тесты в системе профессионального отбора и образования: вклад ученых США в теорию и практику педагогических измерений. *Теория и практика проектирования*. 2014. № 2. С. 50–65.
3. Цатурова И. А. Из истории развития тестов в СССР и за рубежом. Таганрог : Изд-во пед. института, 1969. 50 с.

Геннадій ДЕЯНИЧЕНКО, Алла КУКЛЕНКО

РОЛЬ ЛЕКЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розглянуто особливості лекції як організаційної форми навчання у вищій школі в сучасних умовах. Визначено поняття лекції та її місце в навчальному процесі вищої школи, з'ясовані переваги та слабкі сторони цієї форми навчання, наведено класифікацію видів лекцій, дано характеристику інновацій щодо них, визначені особливості сучасних нетрадиційних видів лекцій (електронна лекція, інтерактивна лекція).

Ключові слова: *лекція, форми навчання, методи навчання, інновації.*

The features of a lecture as an organizational form of training in high school in modern conditions are considered. The concept of lecture and importance of it in educational process of high school are determined. The advantages and weaknesses of this form of education are determined. The classification of types of lectures is given. The characteristic of innovations in education is determined. The specific features of modern non-traditional types of lectures (e-lecture, interactive lecture)are determined.

Key words: *lecture, forms of training, methods of education, innovations.*

В умовах, коли вітчизняна вища школа прагне входження в загальноєвропейський і світовий освітньо-науковий простір, актуальною є проблема пошуку шляхів удосконалення розвитку та оновлення змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання. Закон України «Про вищу освіту» надає закладам вищої освіти право самостійно розробляти та впроваджувати освітні

Кудрявцев Костянтин	393
Можливості вивчення сприйняття міського середовища засобами психосемантики	
Куш Олександр	396
Інженерне мислення: визначення та його структурні компоненти	
Малихіна Олена	399
Психологічний аспект дослідження інтуїції у творчій діяльності	
Сосніхіна Світлана	402
Студентська сім'я: сучасний стан вітчизняних та зарубіжних психологічних досліджень	
Туріщева Людмила	405
Створення «живих картин» як засіб розвитку естетичного сприйняття молодших школярів	
Фоменко Карина, Жукова Надія	408
Губристичні прагнення та цілі навчальних досягнень підлітків	
Ходикіна Юлія	411
Гуманістичний підхід у професійно-педагогічному спілкуванні майбутніх вихователів	
Чувпило Олександр, Ліпейко Вікторія	414
Вплив музейної педагогіки на розвиток вищих почуттів у школярів	
Чувпило Раїса, Козлітіна Оксана	417
Психологічні особливості корекційної роботи на уроках математики в 4 класі для дітей з особливими потребами	
Швед Марія	420
Освітні процеси через призму антропологічного вчення	

СЕКЦІЯ VIII СТУДЕНТСЬКІ СТУДІЇ

Балацінова Алла, Зеленська Катерина	424
Становлення й розвиток тестології як науки	
Дейніченко Геннадій, Кукленко Алла	427
Роль лекції в освітньому процесі сучасної вищої школи	
Зеленська Людмила, Єпіфанова Альона	431
Оволодіння студентами закладів вищої освіти основами самоменеджменту як умова формування професійної мобільності	
Зеленська Людмила, Сіменко Надія	434
Оволодіння основами тайм-менеджменту як основа професійного зростання студентів	
Калашнікова Любов, Бондаренко Денис	437
Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей	
Кін Олена, Алексєєнко Ірина	440
Проблеми приєднання України до Болонського процесу	
Кін Олена, Стратій Анна	443
Інтернет-конференції як форма роботи з обдарованими учнями	